

Induljanak el a vajdasági regős ifjak

Napról napra mélyebb szakadék választja el az intelligenciát a néptől.

Miért?

A mai iskola nem egyéb a mult századvég hegeli, valamint a Darwin után felburjánzott neoevolucionista világszemlélet szörnyű keverékének. A nép nem tudja lelkébe mélyíteni ezt a szellemi táplálékot, amelyet a közüle kivált inteilektuelek befogadtak.

Az intelligencia úgy él, mint valami gyarmaton. Ahelyett, hogy megértené és felszívna a nép kultúráját, és érzelmi világát, mint idegen áll vele szemben, s még jó, ha elkülönődik tőle, mert így legalább nem öli meg.

Meg kell mentenünk a paraszt lelkéből mindazt továbbra is, ami gazdagodást jelent faji erőnknek és faji kultúránknak. A paraszti léleknek van egy sajátos, külön formája, amit semmi körülmények között nem szabad megtagadni. A paraszti lélek értékét legjobban a földhöz való ragaszkodás jelenti. Ez a ragaszkodás nem üzlet, nem ipar a föld nemcsak jövedelmi forrás és nemcsak anyagi és társadalmi életlehetőségeit jelenti számára, hanem valami megfoghatatlan belső misztikus kapcsolat, amilyen az anya és gyermeke között van. A földnek a csodálatos erejét, szinte isteni hivatását érzi a magyar paraszt, mert ösztönösen érzi, hogy minden ereje, értéke a földtől van. A másik igen fontos értéke a paraszti életnek a család. Parasztnak a család hosszú évszázados beidegzettségének és történelmi irracionális erőinek szintézise. A család oly elengedhetetlen morális és társadalmi forma, mint a föld.

A vajdasági magyar ifjúság egyrésze ma már nyitott szemmel jár. Nagyon jól látta, hogy falu népe napról-napra csak a legnagyobb erőfeszítésekkel tudja magát fenntartani. A falu bajaival foglalkozni igen nehéz feladat. Egyrészt azért, mert a falu legnagyobb baja talán az, hogy a bajok okainak s okozatainak olyan mérhetetlen szövevénye borít be mindent, hogy legfeljebb részletkérdéseket tárgyalhatnánk; ki-ki azt, amiben járatos.

A bajokkal foglalkozók két táborra oszlanak annak megítélésében, hogy mik a magyar falu legsúlyosabb bajai kultúrálisak-e, a vagy gazdaságiak? Egyik tábor azt vallja, hogy a kultúra színvonalának emelése automatikusan magával vonná a gazdasági bajok megoldását is. A másik viszont arra esküszik, hogy előbb a gazdasági kérdéseket kell kielégítően megoldani, hogy a kultúrálisak is eltűnjenek. Az utóbbi álláspont talán a helyesebb, mégpedig azért, mert a falu kultúrátlansága csak látszólagos. Kultúrátlatlan a magyar falu azoknak a szemében, akik benn a városban nem győznek duzzasztani a „nyugati kultúra” dicséretében s mert aszfaltot éreznek a talpuk alatt, mert lapot látnak a kávéházi asztalukon a reggelijük

mellett, már hajlandók mindezt a kultúrával összetéveszteni. Viszont a faluban esetleg térdig ér a sár, téli estéken fejszét lehet akasztani a sötétségre, a kaszinó könyvtárában az irodalmat Beniczkyné képviseli s mindezért a faluban kultúra már sincsen is. Megfelelnek arról, hogy a kultúra az a dal, amelyet a szekér oldalán daiol a béres, az a tánc, amelyet a játszótéren járnak a legények, lányok, az a bot, amelyet a juhász az erdőszélen kifarag s az a sokezer közmondás, amelyben a világ legmélyebb filozófiája, legbámulatósabb lelkiismerete s legszilárdabb életrevalósága megnyilvánul.

A történelem bizonyoság rá, hogy minden nemzeti megújulás a tisztán magyar népkultúra készleteiből kapta a maga erejét. Népköltészet, zene, népművészet, maga az egész magyar paraszti élet ma is éppen úgy kínálja minden erejét, ősi szívósságától rugalmas ösztöneit, szűztiszta életlátását. A véletleneket és a felbukkanó „homo novusok” érkezését leszámítva, semmi szervezett, kiépített vezetéke sincs annak, hogy a magyar kisebbség a parasztsággal érintkezessen. Nincs gazdagodás a két legjelentékenyebb társadalmi osztály értékcserejéből.

A szükséges érintkezés első lépéseit jelenthetné az erdélyi régi kolégiumok és gimnáziumok vándordiák-szokásainak felújítása. Két-három diákból összeállított csoportok nyaranként gyalogszerrel bejárhatnák a magyar vidékeket. Útközben gyűjthetnének népdalokat, népművészeti motívumokat, helyi mondákat, meséket, leírhatnák a népszokásokat stb. és a parasztsággal való közvetlen és elfogulatlan érintkezésben maguk is erősödnének, magyarságuk gyökeret kapna, megtermékenyülne.

Minden egyetemre felkerülő férfi, vagy nő legalább két nyarat töltsön a nép között, mint mezei munkás, vagy gyári munkás, mint népdalgyűjtő, stb. Így a népi gondolkodás és az érzéselemeket évről-évre jobban felszívna az intelligencia s tisztában lenne azzal, mi kell a falunak. Nem a falut kell a mi úri asztalunkhoz leültetnünk, hanem nekünk kell leülnünk a falusi ember asztalához. Ilyenkor el kell felejtelnünk a nyugati kultúrát is.

Gyakran hallottuk, hogy nyomorgó diákok a nyári szünidőben pincéreskedéssel, kávéházi, éttermi muzsikálással keresték meg a téli-revalót, de nem igen jár híre annak, hogy a sokkal egészségesebb, erkölcsösebb és sokkal kevesebb megaláztatást jelentő mezei munkára mentek volna.

Pedig az ilyen és ehhez hasonló módok sűrű és szoros érintkezésében kialakulhatna az a közös szellem, amely minden fejlődésnek küszöbe lehetne.

Hogy a falujáró diák gondolata nálunk hogyan ölthetne alakot, a következő számban adok gyakorlati feleletet.

Nekünk, fiataloknak kell megtenni az első kényelmetlen lépéseket a falu felé, tetté formálni azt a nekiszánakozást, amely Ady profeciáiból érett.

Donáth György